

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ГАЙДІВСЬКОГО РУХУ

Партала К. С.,
*студентка Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя*

Гендерна соціалізація – це процес засвоєння людиною соціальної ролі, визначеної для неї суспільством від народження, залежно від того, чоловіком або жінкою вона народилася. Проблема цього феномену не є новою, проте актуальність її не тільки не зменшується, а, навпроти, зростає. Гендерна соціалізація дитини починається від народження, коли дорослі, визначивши стать малюка, починають навчати його гендерній ролі хлопчика чи дівчинки [1]. Статеворольова соціалізація відбувається протягом усього життя людини, тільки дорослішання сприяє формуванню самостійності у виборі цінностей і орієнтирів. Статеворольова соціалізація здійснюється на рівні суспільства через різні інституції. У сучасних умовах освітньо-виховний та соціалізуючий простір формують, насамперед, соціальні інститути. Одним із таких соціальних інститутів є дитячі та молодіжні громадські організації як різновид соціально-педагогічної діяльності дітей і молоді у відкритому мікросередовищі, як одна з ефективних форм соціального виховання, як соціальний інститут, який відіграє важливу роль в особистому самовизначенні молодої людини. Сучасні громадські організації орієнтуються на задоволення, насамперед, інтересів і потреб своїх учасників, перетворення їх на активних суб'єктів соціовиховного процесу. Особистість дитини, підлітка в громадській організації розкривається, передусім, в соціальному аспекті. Її інтуїтивні уявлення про себе стають усвідомленими завдяки системі соціальних характеристик особистості – соціальних статусів. Статус і роль члена організації стимулюють дитину до творчого ставлення до справи, оволодіння новими знаннями, прагнення самовдосконалюватись, формування позитивних комунікативних якостей тощо. Цьому сприяє створення та втілення в реальність різноманітних програм, які мають різноманітну спрямованість та в результаті яких особистість (член організації) отримує нові знання, вміння та навички, які, в свою чергу, сприятливо впливають на розвиток.

Серед всього розмаїття сучасних громадських дитячих і молодіжних організацій слід відмітити організації гайдівського спрямування. Адже саме гайдівський рух створює необхідні умови

для гендерної соціалізації своїх членів. Вже від початку створення у 1910 році на основі скаутських виховних традицій рух гайдів швидко поширюється в інші країни. У 1928 році була створена Всесвітня асоціація дівчат-гайдів і дівчат-скаутів (ВАДГДС), яка на сьогодні нараховує близько 10 мільйонів членів зі 145 країн світу.

У жовтні 1994 року у Києві відбувся перший всеукраїнський тренінг для лідерів гайдівського руху, підсумком якого стало заснування робочого комітету. Його метою була розробка програмних документів, пошук та підготовка лідерів, поширення Гайдингу. Завдяки плідній роботі комітету вже у листопаді 1995 року відбулася Установча Конференція Асоціації Гайдів України (АГУ), в якій взяли участь представниці 13 областей України, а також гості з Норвегії та Великобританії. На Конференції був прийнятий і затверджений Статут АГУ та обрані установчі органи. У листопаді 1996 року організація була офіційно зареєстрована у Міністерстві юстиції України [3]. Основною метою діяльності АГУ є сприяння розвитку та формуванню соціально-зрілої жіночої особистості в її власних інтересах та в інтересах держави, захист законних соціальних, вікових, економічних та інших спільних інтересів своїх членів. АГУ в своїй діяльності керується такими завданнями [3]:

- залучати дівчат та молодих жінок до гуманітарної системи цінностей загальнолюдського значення;

- всесібно розвивати особистість шляхом активної участі у різних програмах;

- підвищувати культурний рівень, збагачувати знаннями з історії, світової та національної культури, краєзнавства, медицини та ін.;

- розвивати відповідальність за себе та за інших;

- сприяти прагненню до самовиховання і саморозвитку;

- виховувати почуття відповідальності та поваги до України, її духовної та матеріальної спадщини;

- вивчати навколишній світ та допомагати у здійсненні природоохоронних проєктів;

- оволодівати навичками життя на природі.

Асоціацією Гайдів України були розроблені програми («Українознавство», «У світі гайдингу», «Школа медицини», «Вічні істини», «Світова культура», «Господарочка», «Життя на природі», «Планета – наш дім»), які орієнтувалися на різні напрями підготовки членів організації до самостійного життя [2].

Аналіз змісту сучасних програм АГУ, які діють з 2005 року і розроблені для 3 вікових груп підтверджує їх спрямованість на гендерно-

рольову соціалізацію. Наприклад, "Освітня програма АГУ для дівчат-гайдів" реалізується за такими напрямками:

- особиста гігієна, репродуктивне здоров'я, профілактика захворювань та шкідливих звичок, здорове харчування, надання першої долікарської допомоги, фізична активність, спорт ("Живи здорово!");

- коло спілкування, родинні стосунки, вирішення складних ситуацій у спілкуванні, етикет і культура поведінки, розмаїття національностей, історія та особливості різних релігій ("Спілкуйся вільно!");

- планування активного дозвілля, мистецтво, література, історія мистецтв, заняття за інтересами, захоплення індивідуальних досягнень у "додаткових" видах діяльності ("Відпочивай цікаво!");

- приготування їжі, створення затишку в оселі, догляд за одягом, вміння розпоряджатися грошима, організація та проведення свят, підготовка до міжнародної поїздки, виживання на природі, безпека в різних ситуаціях ("Навчись і зроби!");

- народні, національні, державні свята і традиції, знання історії, географії, сучасного життя України ("Пишайся своєю країною!");

- одяг, макіяж, стиль, імідж ("Створи свій стиль!").

Разом з тим, нами було здійснено дослідження особливостей гендерної соціалізації дівчат-підлітків в умовах гайдівського руху, яке проходило на базі Чернігівської міської дитячої громадської організації АГУ «Полісяночка». В результаті анкетування дівчат-членів даної громадської організації віком від 11 до 17 років ми дійшли до певних висновків. Було визначено загальну тенденцію вподобань, інтересів та причин членства в даній організації, серед яких високі показники мають активність та нові знайомства. Також з'ясовано, що членство в даній організації посприяло помітній зміні світогляду дівчат-підлітків. Серед пріоритетних якостей сучасної людини респонденти виділили наступні: активність, самостійність, винахідливість та енергійність, що показує власну життєву позицію та прагнення керуватись даними якостями. Окрім того виявлені високі показники фемінності: характерними якостями цього феномену є м'якість, лагідність, чуйність, емоційність. Це свідчить про наявність у дівчат характерних форм поведінки, яких очікують від жінки у даному суспільстві. Як бачимо, членство в дитячих та молодіжних організаціях дає свої «плоди»: діти не лише отримують певні знання, вміння та навички, а й активізується їх творчий потенціал. У даному випадку ми прослідковуємо зміну їх світогляду, усвідомлення значущості своєї діяльності взагалі та прагненням до самоствердження. У разі ж відсутності членства дитини в будь-якій дитячій і молодіжній

організації результати соціалізації можуть бути нижчими та менш ефективними.

Список використаної літератури:

1. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗ-НАК, 2001. – 320 с.
2. У світі гайдингу. Посібник для організаторів роботи з дівчатами та жіночою молоддю / Під заг. ред. А.В.Гулевської. – К.: «Манускрипт», 1998. – 128 с.
3. Асоціація Гайдів України: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.girlguiding.org.ua/>

Наук. кер. - Лісовець О. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства :
матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів,
співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип.
О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 211-214.